

«LA REESTRUCTURACIÓ DE LES CONGREGACIONS RELIGIOSES A CATALUNYA»

[AVALUACIÓ DE L'IMPACTE
DELS CANVIS ORGANITZATIUS
TERRITORIALS-PROVINCIALS]

[Període 2010-2020 (i 2024)]

Les congregacions religioses, presents històricament a Catalunya i arreu del món, afronten avui un context social, eclesial i demogràfic profundament canviant. La disminució i l'envelliment dels seus membres, les noves dinàmiques culturals i pastorals, i les transformacions en l'estructura territorial i organitzativa plantegen reptes de gran abast.

Antoni Almirall Martín
Quim Cervera Duran
Gemma Morató Sendra

ÍNDIX

ÍNDIX	5
PRÒLEG	15
INTRODUCCIÓ	17
PRESENTACIÓ	19
1.1 Exposició de l'estudi	19
1.1.1 Intenció	19
1.1.2 Motivació	19
1.1.3 Justificació	20
1.2 Objecte i objectius	21
1.2.1 Definició del problema i objecte de la investigació	21
1.2.2 Finalitat i objectius	21
1.2.2.1 Objectius principals	21
1.2.2.2 Altres objectius	22
1.3 Delimitació de l'univers de l'estudi	22
1.4 Delimitació temporal	23
1.5 Metodologia	25
1.5.1 Itinerari metodològic	25
1.5.2 Etapes del procés seguit	26
1.5.2.1 Preparació	26
1.5.2.2 Construcció	28
1.5.2.2.1 La construcció de conceptes	28
a) El concepte de província	28
b) El concepte de congregació religiosa	29
1.5.2.2.2 La construcció de models territorials	30
1.5.2.3 La formulació de les hipòtesis de treball	30
1.5.2.4 Realització	30
1.5.2.5 Explotació	35
1.5.2.5.1 Elements per a l'explotació de l'estudi	35
1.6 Dificultats	37
1.6.1 Reaccions als missatges enviats	37
1.6.2 Limitacions de l'estudi	39
1.7 Fonts d'informació	41
CAPÍTOL PRIMER: CONTEXT	43
1.1 Context social i eclesial arreu	43
1.1.1 Una aposta per les perifèries	43
1.1.2 Canvi d'etapa	45
1.1.3 Nivell econòmic-social	46
1.1.4 Nivell polític	48
1.1.5 Nivell cultural i religiós	49

1.2	Context social a Catalunya	52
1.2.1	En l'àmbit econòmic	52
1.2.2	En el camp polític	53
1.2.3	En l'àmbit cultural	56
1.2.4	En el camp religiós	61
1.2.5	En síntesi	66
1.3	Context eclesial	66
1.3.1	En general	66
1.3.2	Renovacions necessàries	67
1.3.3	Relació complexa amb el poder polític	69
1.3.4	Abusos dins l'Església	70
1.3.5	Causes recents de la situació eclesial	71
1.3.5.1	Canvis socials accelerats i les seves repercussions	71
1.3.5.2	Indiferència religiosa i agnosticisme	72
1.3.5.3	Pluralisme religiós i la seva implicació en l'evangelització	72
1.3.5.4	Qüestionament dels conceptes tradicionals	72
1.3.5.4.1	Dificultat per implementar les reformes del Concili Vaticà II	73
1.3.5.4.2	Por al canvi i nostàlgia pel passat	73
1.3.5.4.3	Impacte dels escàndols de pederàstia	73
1.3.5.4.4	Involució eclesial i el paper dels sectors integristes	73
1.3.5.4.5	Església en un context de cristiandat superada	73
1.3.5.4.6	Tensions internes i falta d'unitat	76
1.3.5.5	Claus per discernir les tendències	76
1.3.5.6	Els bisbes	81
1.3.5.7	Els capellans	81
1.3.5.8	Les congregacions religioses	84
1.3.5.9	El laïcat	87
1.3.5.9.1	Presència del laïcat catòlic	87
1.3.5.9.2	Dificultats que afronta el laïcat	90
1.3.5.9.3	Cosmovisions del laïcat cristià catòlic	90
1.3.5.10	Una Església «cranc»?	91
1.3.6	En síntesi: Context eclesial català	91
CAPITOL SEGON: FONTS		97
1.1	Síntesi d'articles i extractes de llibres publicats referents al tema	97
1.1.1	Fragments i idees clau extretes d'obres	97
a)	J. ROCA I TRESCENTS, «Agonía de las órdenes y congregaciones religiosas. Ensayo sociológico sobre su presente y futuro», Barcelona: Octaedro 2017	97
b)	C. YUHAUS, «Vida y muerte de las Órdenes Religiosas. Una entrevista con el Padre Raymond Hostie SJ.», Dehoniana 1980/2, 145-153 (DEH1980-12-ES)	118
c)	D. O'MURCHU, MSC., «Rehacer la vida religiosa. Una mirada abierta al futuro», Madrid: Publicaciones Claretianas 2001	123
d)	F. J. CAMPOS Y FERNÁNDEZ DE SEVILLA, OSA, «La edad en las comunidades religiosas. Reflexión sobre los religiosos mayores en España», Estudios Superiores del Escorial, en Anuario Jurídico y Económico Escurialense, LVI (2023), 387-412	138
e)	D. BRUNAT, «Las órdenes religiosas se mueren: "Ya nadie está dispuesto a ser célibe y pobre"», article a El Confidencial, 17/06/2018	141
CAPÍTOL TERCER: RESPOSTES		145
1.1	Introducció	145

1.2	Síntesi ordenada de les respostes als qüestionaris	145
1.2.1	Models d'organització territorial	145
1.2.2	Criteris metodològics en l'estudi	147
1.2.3	Limitacions de l'estudi i observacions metodològiques	148
1.2.4	Classificació de les respostes i criteris de síntesi	148
1.2.5	Decisió sobre la territorialitat de la província	149
1.2.5.1	Factors i/o motivacions percebudes per les persones entrevistades	149
1.2.5.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	151
1.2.5.2	Temps que va durar el procés	152
1.2.5.2.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	155
1.2.5.3	Persones, entitats, estaments que van intervenir en les decisions	155
1.2.5.3.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	157
1.2.5.4	Dificultats que han mostrat a l'hora d'ampliar o no la província	157
1.2.5.4.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	161
1.2.5.5	Bondats o valors que es van observar en ampliar o mantenir la província	162
1.2.5.5.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	165
1.2.5.6	Motivació de la decisió final, fos quina fos	166
1.2.5.6.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	167
1.2.5.7	Plantejaments d'altres alternatives possibles al model territorial decidit	168
1.2.5.7.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	169
1.2.5.8	Situació i tipus de vinculació de les comunitats catalanes en relació amb l'amplia província o en el manteniment del territori provincial	170
1.2.5.8.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	171
1.2.5.9	Revisió de la decisió	172
1.2.5.9.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	174
1.2.5.10	Percepció de la influència de factors polítics i/o d'identitat nacional en la decisió o no d'ampliació de la província	174
1.2.5.10.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	177
1.2.6	Sobre els efectes de la decisió	178
1.2.6.1	Efectes previstos de la decisió	178
1.2.6.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	179
1.2.6.2	Efectes un cop funciona la nova organització	180
1.2.6.2.1	Efectes positius en general	180
1.2.6.2.2	Resum i concentració de les respostes. Comentari	182
1.2.6.2.3	Efectes no tan positius en general	183
1.2.6.2.4	Resum i concentració de les respostes. Comentari	185
1.2.6.2.5	Efectes en el govern de la congregació	186
1.2.6.2.6	Resum i concentració de les respostes. Comentari	187
1.2.6.2.7	Efectes en les comunitats a Catalunya	188
1.2.6.2.8	Resum i concentració de les respostes. Comentari	189
1.2.6.2.9	Efectes en les decisions sobre les activitats	190
1.2.6.2.10	Resum i concentració de les respostes. Comentari	192
1.2.6.2.11	Efectes sobre els canvis de les persones	193
1.2.6.2.12	Resum i concentració de les respostes. Comentari	195
1.2.6.2.13	Efectes sobre el patrimoni	196
1.2.6.2.14	Resum i concentració de les respostes. Comentari	198
1.2.6.2.15	Efectes sobre l'economia	199
1.2.6.2.16	Resum i concentració de les respostes. Comentari	201
1.2.6.2.17	Efectes sobre l'arrelament al territori	202
1.2.6.2.18	Resum i concentració de les respostes. Comentari	203
1.2.6.2.19	Efectes en relació amb la llengua i la cultura catalana	204
1.2.6.2.20	Resum i concentració de les respostes. Comentari	206

1.2.6.2.21	Efectes sobre la incidència social, pastoral, pedagògica, etc.	207
1.2.6.2.22	Resum i concentració de les respostes. Comentari	209
1.2.7	Admissió de la decisió dins les comunitats	210
1.2.7.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	211
1.2.8	Preocupació sobre l'arrelament de la vida religiosa a Catalunya i si sembla que preocupa a les comunitats presents a Catalunya	212
1.2.8.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	214
1.2.9	Valors descoberts en ampliar o mantenir la província	216
1.2.9.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	217
1.2.10	Guanys i pèrdues en la decisió presa	218
1.2.10.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	219
1.2.11	Repercussions de la decisió en les persones de la Congregació. Ressons, reaccions, divisions d'opinions...	220
1.2.11.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	221
1.2.12	Reaccions fora de Catalunya, en relació amb la decisió	222
1.2.12.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	223
1.2.13	Valoració global i satisfacció d'haver ampliat o mantingut el territori	224
1.2.13.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	225
1.2.14	Observació de reaccions en els entorns socials i eclesials	226
1.2.14.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	228
1.2.15	Previsió en un futur, més o menys proper, d'una nova modificació del territori	229
1.2.15.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	230
1.2.16	Sentit de la modificació possible	230
1.2.16.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	231
1.2.17	Temps de la modificació possible	232
1.2.17.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	233
1.2.18	Previsió sobre el futur de la Congregació, en els propers cinc o deu anys?	234
1.2.18.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	236
1.2.19	Propostes i estratègies pel futur	237
1.2.19.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	239
1.2.20	Elements a destacar aquest procés de redefinició del mapa de les Congregacions	240
1.2.20.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	243
1.2.21	Suggeriments, valoracions, idees i opinions a aportar	244
1.2.21.1.1	Resum i concentració de les respostes. Comentari	246
1.3	Síntesi ordenada de les respostes dels monestirs	246
1.3.1	Sobre la relació amb altres monestirs	246
1.3.2	Sobre l'equilibri entre l'autonomia del monestir i la relació amb altres monestirs	248
1.3.3	Preocupació sobre l'arrelament de la vida religiosa a Catalunya	250
1.3.4	Sobre qüestions de futur	250

CAPÍTOL QUART: ESTADÍSTIQUES **251**

1.1	Dades estadístiques sobre les congregacions religioses a Catalunya i a Espanya.	
	Comparació amb les congregacions entrevistades	251
1.1.1	Introducció	251
1.1.2	Estadística congregacions religioses a Catalunya	252
1.1.2.1	Congregacions religioses a Catalunya (2024)	252
	Taula 1 per blocs	252
1.1.2.2	Comparativa de congregacions religioses i religiosos/ses a Catalunya (2024), Espanya (2022), Europa (2022) i Món (2022)	255
	Taula 2 per blocs	255

1.1.2.3	Comparativa de població i amb nombre de catòlics a Catalunya, Espanya, Europa i Món (2022) en milers	255
	Taula 3	255
1.1.2.4	Comentari al quadre general (Taula 1) de la situació de les Congregacions, comunitats i nombre de persones religioses a Catalunya (any 2024), comparativa amb Espanya, Europa i Món (Taula 2) i comparativa amb la població i amb nombre de catòlics a Catalunya, Espanya, Europa i Món (any 2022) en milers (Taula 3)	256
1.1.2.5	Dades estadístiques de les congregacions religioses a Espanya	258
	Taula 4. Nombre de Congregacions religioses, de religiosos i religioses i de comunitats religioses a Espanya	258
1.1.2.6	Comentari a les comparacions amb la realitat de les congregacions entre Espanya i Catalunya (Taula 1 i Taula 2) (2024)	262
1.1.2.7	Dades sobre l'evolució del nombre de Congregacions Religioses a Catalunya	264
	Taula 5 per blocs	264
1.1.2.8	Comparativa entre les persones consagrades i congregacions religioses presents a Catalunya i les persones consagrades i congregacions entrevistades	268
	Taula 6	268
1.1.2.9	Dades bàsiques de les congregacions entrevistades	270
	Taula 7	270
1.1.2.10	Distribució de les congregacions entrevistades	270
	Taula 8	270
	Taula 9	276
1.1.3	Models de territorialitat provincial	277
1.1.3.1	Models de territorialitat provincial en les congregacions religioses de Catalunya seleccionades per ser entrevistades	277
	Model A: Espanya i altres països del Tercer Món	278
	Model B: Europeu-transversal, amb regions més o menys autònomes (entre elles Catalunya) o no	278
	Model C: Estatal (Espanya), amb regions més o menys autònomes (entre elles Catalunya)	279
	Model D: Ibèria (Espanya i Portugal)	280
	Model E: Catalunya sola	280
	Model F: Catalunya i altres zones a l'estranger	280
	Model G: Catalunya i altres regions espanyoles (Aragó, Navarra, Balears, País Valencià, i algunes zones del Tercer Món)	280
	Model H: Europa, amb Catalunya i sense Espanya	281
	Model I: Monestirs	281
1.1.3.2	Distribució de les Congregacions entrevistades per models: segons Fitxes d'identificació enviades i planes web	281
	Taula 10 per blocs	282
1.1.4	Responsabilitat actual dins la congregació, orde o institut	286
1.1.4.1	Segons les responsabilitats primeres i fonamentals dins la congregació	286
1.1.4.2	Altres responsabilitats indicades per les persones entrevistades	287
1.1.4.3	Comentari	287
1.1.5	Responsabilitat que tenien en el moment de decidir-se el canvi territorial provincial	288
1.1.5.1	Comentari	288
1.1.6	Altres responsabilitats que ha tingut anteriorment	289
1.1.6.1	Comentari:	290
1.1.7	Nivell o grau d'intervenció en la decisió del canvi o no canvi territorial provincial	290
1.1.7.1	Comentari	292
1.1.8	Sexe	292
1.1.9	Edat	293
1.1.9.1	Comentari	293

Taula 11	293
Taula 12	294
CONCLUSIONS I PROPOSTES	297
1.1 Introducció	297
1.2 Conclusions sobre la decisió de territorialitat de la província	298
1.2.1 Els factors i/o motivacions que van influir a anar, o no, més enllà de Catalunya	298
1.2.2 El temps que va durar el procés de decisió	300
1.2.3 Agents que van intervenir en la decisió d'ampliar o mantenir la província	300
1.2.4 Les dificultats en ampliar o no la província	300
1.2.5 Les «bondats» o «valors» percebuts en ampliar o mantenir la província	301
1.2.6 Les motivacions de la decisió final	302
1.2.7 El plantejament d'altres alternatives possibles	303
1.2.8 Situació i tipus de vinculació de les comunitats catalanes amb la província ampliada	303
1.2.9 La revisió de la decisió	304
1.2.10 La influència de factors polítics i/o d'identitat nacional en la decisió	304
1.2.11 Els efectes de la decisió	305
1.2.12 L'admissió de la decisió dins les comunitats	310
1.2.13 La preocupació sobre l'arrelament de la vida religiosa a Catalunya	310
1.2.14 Els valors descoberts en ampliar o mantenir la província	311
1.2.15 Els guanys i les pèrdues en la decisió presa	312
1.2.16 Les repercussions en les persones de la congregació	312
1.2.17 Les reaccions fora de Catalunya	313
1.2.18 Valoració global i satisfacció per l'ampliació o no	313
1.2.19 Reaccions en els entorns socials i eclesials	313
1.2.20 Vers una possible nova modificació del territori provincial	314
1.2.20.1 Les previsions de futur	314
1.2.20.2 El sentit de la modificació possible	314
1.2.20.3 El moment en què es decidiria la modificació	315
1.2.21 Sobre qüestions de futur	315
1.2.21.1 La previsió sobre el futur de la congregació en els propers cinc o deu anys	315
1.2.21.2 Les propostes i estratègies pel futur	317
1.2.21.3 Elements destacables en el procés de redefinició del mapa de les congregacions	318
1.2.22 Suggeriments, valoracions, idees i opinions	318
1.2.23 Suggeriments sobre l'estudi	318
1.3 Verificació de les hipòtesis de treball	319
1.4 Algunes reflexions arran de les conclusions de l'Estudi	320
1.4.1 El procés d'institucionalització	320
1.4.2 Les funcions de la religió i de les congregacions religioses	321
1.4.2.1 Funció d'integració a la societat	322
1.4.2.2 Funció d'integració de la societat	322
1.4.2.3 Funció de transformació social	323
1.4.2.4 Funció de donar un sentit de pertinença	324
1.4.2.5 Funció d'oferir sentit a la vida	324
1.5 El dol de les congregacions religioses	325
1.6 El reconeixement públic de les aportacions de les congregacions religioses	325
1.7 Síntesi final	326
1.7.1 Introducció	326

1.7.2	Principals resultats _____	326
1.7.3	Una realitat en inflexió _____	327
1.7.4	En conclusió _____	328
1.8	Propostes per a una millor reestructuració de les congregacions religioses _____	329
1.8.1	La reestructuració com a procés de discerniment i fidelitat _____	329
1.8.2	Propostes per a la reflexió _____	330
1.8.2.1	Pel que fa a la missió, en general, de les congregacions religioses _____	330
1.8.2.1.1	Transparentar la tendresa, misericòrdia i obertura de Déu-Amor _____	330
1.8.2.1.2	Abordar plantejaments globals, ambiciosos i innovadors amb imaginació _____	331
1.8.2.1.3	Renovar el carisma _____	331
1.8.2.1.4	Treballar per un nou model de vida religiosa _____	331
1.8.2.1.5	Plantejar un horitzó atractiu i il·lusionant _____	332
1.8.2.1.6	Mantenir l'equilibri entre identitat local i visió global _____	333
1.8.2.1.7	Planificar amb perspectiva de futur _____	333
1.8.2.2	Pel que fa a la relació amb la societat _____	333
1.8.2.2.1	Oferir espais d'espiritualitat per a tothom _____	333
1.8.2.2.2	Oferir espais per a l'acció educativa, cultural i social _____	334
1.8.2.2.3	Treballar conjuntament amb altres entitats socials i culturals _____	335
1.8.2.2.4	Expressar una crítica constructiva a les administracions públiques _____	335
1.8.2.2.5	Passar de la simple assistència social a la transformació social _____	336
1.8.2.3	Pel que fa a la relació amb l'Església _____	336
1.8.2.3.1	Ser una veu crítica i, per tant, profètica dins l'Església _____	336
1.8.2.3.2	Participació en la vida diocesana i parroquial _____	337
1.8.2.3.3	Acceptar la situació de marginalitat de l'Església _____	337
1.8.2.4	Pel que fa a la participació del laïcat _____	338
1.8.2.4.1	Aprofitar l'experiència del laïcat _____	338
1.8.2.5	Pel que fa a la relació amb altres congregacions religioses _____	338
1.8.2.5.1	Relacionar-se i obrir-se a altres congregacions _____	338
1.8.2.5.2	Compartir els recursos _____	339
1.8.2.5.3	Experimentar comunitats intercongregacionals _____	339
1.8.2.5.4	Aventurar-se a possibles fusions de congregacions _____	340
1.8.2.6	Pel que fa a la vida interna de cada congregació religiosa _____	340
1.8.2.6.1	Sobre la formació contínua _____	340
1.8.2.6.2	Sobre el govern i l'organització interna _____	342
1.8.2.6.3	Sobre el patrimoni i l'economia _____	344
1.8.2.7	Conclusió: Un camí pasqual _____	345
	BIBLIOGRAFIA _____	349
1.1	Llibres relacionats amb el tema _____	349
1.2	Llibres en relació amb el context econòmic, polític, cultural, religiós i eclesial _____	349
1.3	Articles en diaris, revistes, portals... relacionats amb el tema _____	350
1.4	Articles i conferències en relació amb el context econòmic, polític, cultural, religiós i eclesial _____	353
	AGRAÏMENTS _____	355
	ANNEXOS _____	359
1.1	Annex 1: Formació dels entrevistadors _____	359
1.1.1	Introducció _____	359

1.1.2	Material entrevistador	360
1.1.2.1	Continguts de les sessions de formació pels entrevistadors	360
1.1.2.2	Full, a mena de contracte intern, que cada entrevistador havia de signar amb les condicions de la tasca a realitzar i la remuneració per hores dedicades	361
1.1.2.3	Ordre del dia de la reunió de formació d'entrevistadors	361
1.1.2.4	Material lliurat	363
1.1.3	Passos previs a l'entrevista	365
1.1.4	L'entrevista en sí mateixa	366
1.1.5	Passos posteriors a l'entrevista	367
1.1.6	Valoració personal de l'entrevistador de com ha anat l'entrevista	368
1.1.7	Suggeriments que pot indicar i aportar per la bona continuïtat de l'estudi	369
1.1.8	Preparació prèvia a fer l'entrevista	369
1.1.8.1	Full de relació de dades de l'entrevistat/da i l'entrevistador/a.	369
1.1.8.2	Missatge a enviar a cada persona de la Congregació religiosa	370
1.1.8.3	Missatge a enviar a cada persona de la Congregació religiosa, escollida per ser entrevistada, un cop la persona ha acceptat de ser-ho	370
1.1.8.4	Carta de presentació enviada a cada persona de la Congregació escollida per ser entrevistada	371
1.1.8.5	Full de distribució de les entrevistadores i entrevistadors, segons les Congregacions religioses i religiosos a entrevistar	371
1.2	Annex 2: Fitxes i qüestionaris	372
1.2.1	Introducció	372
1.2.2	Fitxes	372
1.2.2.1	Fitxa d'identificació de la congregació	372
1.2.2.2	Fitxa d'identificació de la persona entrevistada	373
1.2.3	Qüestionaris	374
1.2.3.1	Qüestionari: Província Espanya / Europa	374
1.2.3.1.1	Sobre la decisió de territorialitat de la província	374
1.2.3.1.2	Sobre els efectes de la decisió	374
1.2.3.1.3	Previsió de canvi	375
1.2.3.1.4	Sobre qüestions de futur	375
1.2.3.2	Qüestionari: Província Catalunya	375
1.2.3.2.1	Sobre la decisió de territorialitat de la província	375
1.2.3.2.2	Sobre els efectes de la decisió	376
1.2.3.2.3	Previsió de canvi	377
1.2.3.2.4	Sobre qüestions de futur	377
1.2.3.3	Qüestionari: Manteniment de província	377
1.2.3.3.1	Sobre la decisió de territorialitat de la província	377
1.2.3.3.2	Sobre els efectes de la decisió	378
1.2.3.3.3	Previsió de canvi	378
1.2.3.3.4	Sobre qüestions de futur	378
1.2.3.4	Qüestionari: Monestirs	379
1.2.3.4.1	Sobre la relació amb altres monestirs	379
1.2.3.4.2	Sobre els efectes de l'equilibri entre autonomia i relació amb altres monestirs	379
1.2.3.4.3	Altres temàtiques	379
1.2.3.4.4	Previsió de canvis	380
1.2.3.4.5	Sobre qüestions de futur	380
1.1	Annex 3: Síntesi d'articles, notícies i extractes de llibres referents al tema	381
1.1.1	Notícies	381
1.1.1.1	Extractes d'articles de la plataforma <i>Catalunya Religió</i> i d'alguns diaris publicats entre 2014 i 2024	381

1.1.1.2	Resum dels elements d'aquestes notícies, interessants per a l'estudi	395
1.1.1.3	Extractes dels Butlletins de la URC Horeb	398
1.1.1.4	Recull d'articles de l'agència de notícies Flama	423
1.1.1.5	Recull d'articles del setmanari Catalunya Cristiana	424
1.1.1.6	Resum dels elements dels articles del setmanari Catalunya Cristiana, interessants per l'estudi	426
1.1.2	Estudis i congressos	428
1.1.2.1	Recull de la informació pertanyent a l'estudi de l'ISOR sobre l'acció social de les congregacions religioses a Catalunya (desembre de 2008)	428
1.1.2.2	Elements interessants de l'estudi de l'ISOR sobre l'acció social de les congregacions religioses a Catalunya	433
1.1.2.3	Textos extrets del Congrés de Vida Religiosa del 1995	434

PRÒLEG

Antoni Almirall, del Secretariat Català del Col·loqui Europeu de Parròquies, la germana dominica de la Presentació, teòloga i periodista, Gemma Morató, i en Quim Cervera, sociòleg; han elaborat aquest estudi sobre els canvis territorials provincials en les congregacions religioses a Catalunya que teniu a les mans.

Noves situacions presenten nous reptes i aquests nous reptes cal que siguin afrontats amb determinació i mirant d'ajudar a les persones i als instituts o ordes religiosos. Al llarg dels segles l'Església ha respost a les necessitats de cada moment i ha hagut moments per a cada carisma. Ordes monàstics, ordes mendicants i instituts religiosos s'han anat no substituint sinó sobreposant en la vida de l'Església. Això forma part de la riquesa de la mateixa i és un do de Déu; però alhora cal reconèixer que determinades situacions mouen a afrontar-les de maneres diverses.

La situació social a occident al llarg dels segles XVIII al XX provocaven mancances, no pas menors, en l'atenció en el món de l'educació o de la sanitat. Així van sorgir instituts dedicats a cobrir aquests buits que han tingut i tenen avui encara un paper fonamental en la societat.

La generalització del concepte de l'estat del benestar, que és més recent del que sovint pensem, ha anat cobrint per part de les administracions aquests flancs i així determinades funcions que realitzava l'Església, ara han estat cobertes per l'administració. Alhora la professionalització de determinats àmbits ha portat també a haver de renunciar a determinades actuacions.

Un altre factor és important: la secularització que amb la disminució de la natalitat i la disminució del nombre de catòlics practicants han comportat una minva en el nombre de vocacions, si bé hi ha paral·lelament un augment en altres continents.

Repensar l'organització, fer front a un envelliment dels religiosos i religioses, mantenir l'arrelament al territori i seguir essent fidels als carismes de cada orde i institut són reptes avui per a la vida consagrada i no pas fàcils de resoldre. Aquest estudi que teniu a les mans ens acosta al problema i ens ajuda a conèixer-lo amb més profunditat.

Tot just acabat el Concili Vaticà II sorgiren a Catalunya les trobades d'abats i provincials, conegudes habitualment com a RAP, també la Unió de Religiosos de Catalunya, URC. Ambdós grups naixien amb la tasca de reflexionar i aprofundir en allò que el Concili demanava als ordes i instituts: una mirada a les seves arrels i una mirada al futur partint del present per tal de viure ara i aquí els diversos carismes. Al cap i a la fi es tractava i es tracta també avui d'interpretar els signes dels temps en la vida

consagrada. Respondre a la pregunta Què vol Déu i que vol l'Església i la societat avui de nosaltres?

Tancar comunitats, reduir províncies o demarcacions son actuacions puntuals sempre difícils i molts cops doloroses. Aquest estudi ens apropa a aquesta problemàtica concretant-la en la redefinició de l'organització ja sigui mantenint-la, ja sigui modificant-la o bé agrupant-les.

De com serà la vida consagrada en els propers anys en serem responsables nosaltres els qui la vivim avui. Com ens diu el Concili Vaticà II: «L'adequada adaptació i renovació de la vida religiosa comprèn alhora el continu retorn a les fonts de tota vida cristiana i a la inspiració originària dels Instituts, i l'acomodació d'aquests, als canvis dels temps. Aquesta renovació haurà de promoure's, sota l'impuls de l'Esperit Sant i la guia de l'Església» (*Perfectae caritatis*, 2).

† fra Octavi. O. Cist.

Bisbe de Girona.

INTRODUCCIÓ

Les congregacions religioses, presents històricament a Catalunya i arreu del món, afronten avui un context social, eclesial i demogràfic profundament canviant. La disminució i l'envelliment dels seus membres, les noves dinàmiques culturals i pastorals, i les transformacions en l'estructura territorial i organitzativa plantegen reptes de gran abast i de naturalesa complexa.

En les darreres dècades, s'han produït processos significatius de reorganització interna, especialment pel que fa a la configuració de províncies, regions o sectors, amb un impacte directe en la vida comunitària, en el govern i en les activitats apostòliques. Aquests processos sovint responen a la necessitat d'optimitzar recursos humans i materials, de garantir una presència més coherent amb la realitat actual i de mantenir la fidelitat al carisma propi, tot cercant noves formes d'encarnar-lo en contextos canvians.

Tanmateix, aquestes reestructuracions no són només un assumpte intern: impliquen també una dimensió pastoral i social, ja que les comunitats religioses formen part viva del teixit eclesial i cultural dels territoris on són presents. La tensió entre la universalitat missionera —que convida a la comunió i a la solidaritat entre territoris— i l'arrelament local —que demana proximitat, coneixement del context i inserció en la realitat concreta— és un dels eixos fonamentals que travessa aquestes decisions.

L'estudi que segueix recull l'anàlisi d'aquestes realitats a partir de dades qualitatives, fruit d'entrevistes i del treball de camp realitzat amb diverses congregacions, ordes i instituts religiosos presents a Catalunya. Es posa especial atenció a les decisions territorials, als efectes de la centralització o de la descentralització, i a les percepcions sobre com aquestes opcions afecten la missió, la vida comunitària i l'impacte social de la vida consagrada.

Ahora, aquest treball vol oferir elements per a la reflexió sobre el paper present i futur de les congregacions en la missió de l'Església i en el servei a la societat, proposant pistes que puguin ajudar a discernir respostes creatives i realistes als reptes del nostre temps, sense perdre la fidelitat a l'Evangelí ni a la pròpia identitat carismàtica.

